

7. Οικονομία και κοινωνία στη Δυτική Ευρώπη Το σύστημα της Φεουδαρχίας

◀ Μικρογραφία που εικονίζει μια Προσκύνηση. Η προσκύνηση όριζε επίσημα την υποτέλεια σ' έναν άρχοντα και δημιουργούσε αμοιβαίες υποχρεώσεις ανάμεσα στον άρχοντα και τον υποτελή. Ο υποτελής γονάτιζε μπροστά στον άρχοντά του, έβαζε τα χέρια του στα δικά του και ορκιζόταν στο Ευαγγέλιο ή σε ιερά λείψανα πίστη και αφοσίωση. 13ος αιώνας, Βιέννη, Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστρίας.

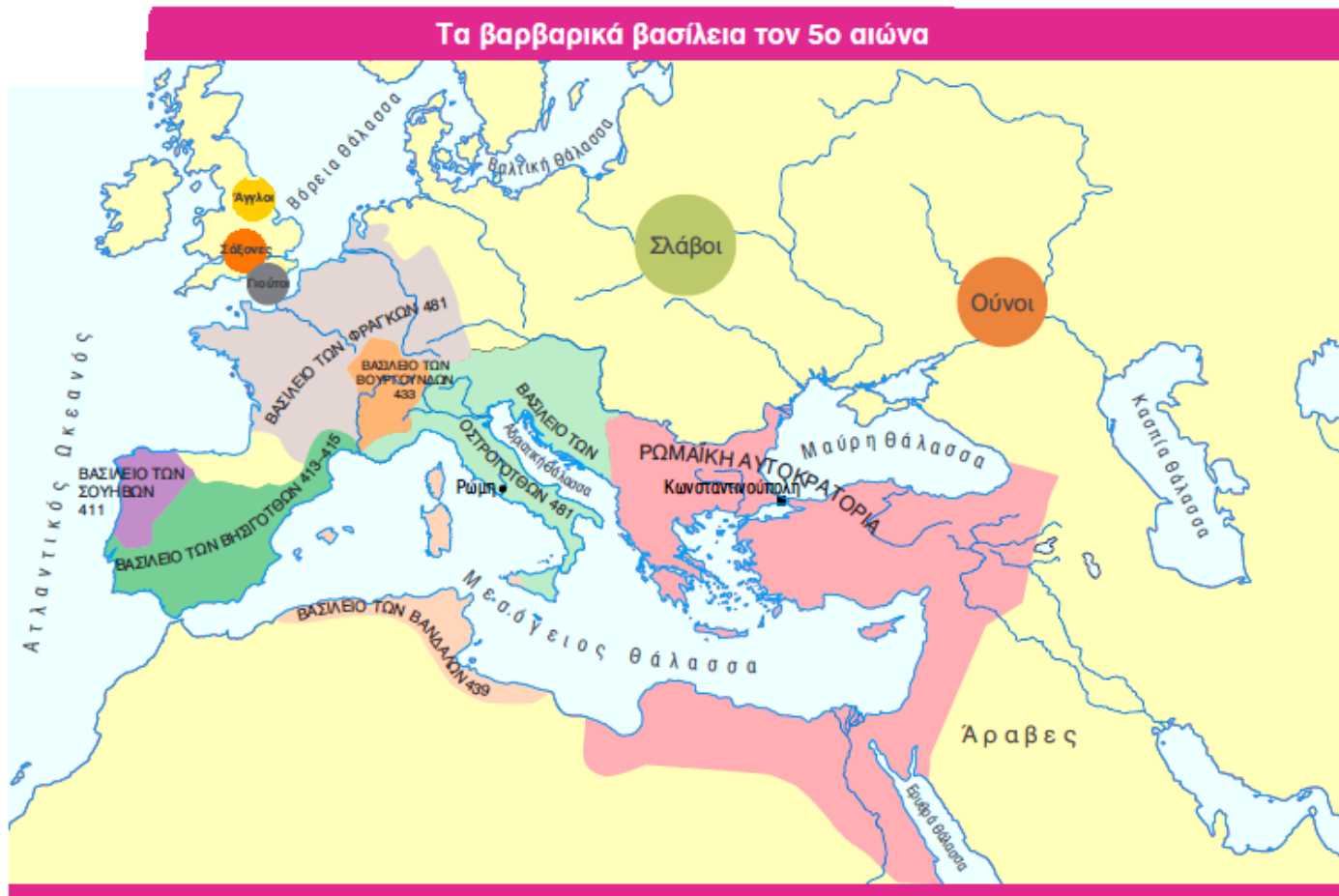
A. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑΣ: ΓΕΝΕΣΗ

• Η κοινωνία του Φραγκικού Κράτους ήταν μια κοινωνία κυρίως αγροτική.

⇒ Τη μεγάλη μάζα του πληθυσμού αποτελούσαν οι αγρότες.

◀ Με τη μετανάστευση των λαών καταλύθηκε, δηλαδή έπαψε να υπάρχει, το δυτικό ρωμαϊκό κράτος (476). Στη θέση του ιδρύθηκαν μια σειρά από νέα βασίλεια.

ΑΙΤΙΑ

*Ο Χλωδοβίκος Α' βασιλιάς της Γαλλίας από τον
François-Louis Dejuinne (1786-1844)*

Οι συνθήκες

ανασφάλειας που
κυριαρχούσαν την εποχή
των Μεροβιγγείων στην
Ευρώπη

⇒ οδήγησαν τους
αδύναμους να αναζητήσουν
την Προστασία των
ισχυρών, δηλαδή των
αρχόντων

Η ανασφάλεια της Μεροβίγγειας Εποχής

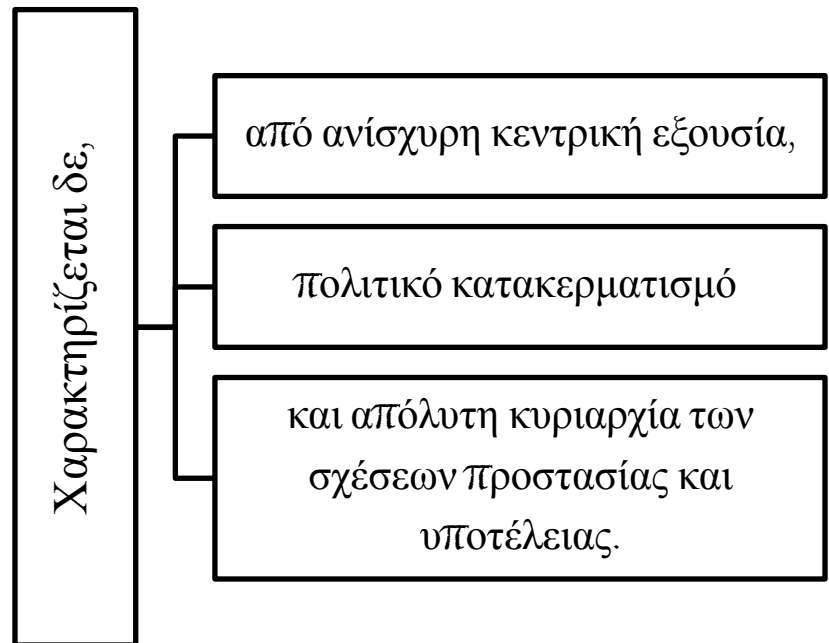
Ας φέρουμε στο μυαλό μας την κοινωνία της Μεροβίγγειας Εποχής (5ος-7ος αι.). Ούτε το κράτος ούτε το γένος προσέφεραν πια επαρκές καταφύγιο. Παντού ο αδύνατος ένιωθε την ανάγκη να εμπιστεύεται τον εαυτό του σε έναν ισχυρότερο από αυτόν. Ο δυνατός, με τη σειρά του, δεν μπορούσε να διατηρήσει το κύρος του και την Περιουσία του, ούτε καν να κατοχυρώσει την ασφάλειά του, αν δεν έβρισκε με την Πειθώ ή τη βία, την υποστήριξη κατώτερων εξαναγκασμένων να τον βοηθήσουν? Και καθώς οι έννοιες της δύναμης και της αδυναμίας είναι πάντα σχετικές, βλέπουμε, σε πολλές περιπτώσεις, τον ίδιο τον άνθρωπο να γίνεται ταυτόχρονα προστατευόμενος ενός ισχυρότερου και προστάτης των ταπεινότερών του.

Μ. Bloch, Η φεουδαλική κοινωνία, μετ. Μπ. Λυκούδης, Αθήνα 1987.

Κύρια προϋπόθεση γένεσης της φεουδαρχίας είναι η επιστροφή στη φυσική οικονομία (κατεξοχήν αγροτική) και η ανασφάλεια στην Ευρώπη μετά την πτώση του Χλωδοβίκου, γενάρχη της δυναστείας των Μεροβιγγείων.

Καίρια επισήμανση: Η φεουδαρχία προϋποθέτει

αμφίδρομες υποχρεώσεις και δημιουργεί μια κοινωνική πυραμίδα κάθετων ιεραρχικά σχέσεων.

Πώς συνδέονται οι διάφορες κοινωνικές ομάδες ;

Έτσι οι διάφορες κοινωνικές ομάδες συνδέθηκαν μεταξύ τους με **δεσμούς εξάρτησης**.

**Οι ιεραρχικά
ανώτεροι
άρχοντες**

Παραχωρούσαν σε άλλους ευνοούμενους υποτελείς τους
(βασάλους)

1. εκτάσεις γης,
2. για τις οποίες απαιτούσαν ως αντάλλαγμα ✓ πίστη,
✓ υποτέλεια και ✓ διάφορες υπηρεσίες,
3. ενώ ανέλαβαν την υποχρέωση να τους παρέχουν προστασία
και κάθε είδους βοήθεια.

Η γη που παραχωρούνταν ονομαζόταν **φέουδο** και από τη λέξη αυτή → ολόκληρη η
ευρωπαϊκή μεσαιωνική κοινωνία αποκλήθηκε **φεουδαρχική** και οι άρχοντές της
φεουδάρχες.

Με τη λεγόμενη **τελετή
της Περιβολής**.

Γινόταν η επίσημη αναγνώριση ενός άρχοντα ως υποτελούς
ενός άλλου ισχυρότερου άρχοντα.

Η **Παραμέληση** των υποχρεώσεων εκ μέρους των υποτελών
→ συνεπαγόταν την **αφαίρεση** του φέουδου.

Σχέσεις **φεουδαρχικής υποτέλειας** είχαν λοιπόν ελεύθεροι άντρες που ανήκαν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, την **αριστοκρατία**.

Το **φέουδο** μπορούσε να είναι ένα ολόκληρο χωριό ή μια περιοχή με χωράφια, βοσκοτόπια, λιβάδια, δάση κτλ. Όποιος είχε το φέουδο έπαιρνε τα έσοδα από τις καλλιέργειες και τη δουλειά των αγροτών που ζούσαν εκεί. Μπορούσε να το δώσει στους κληρονόμους του, που έπρεπε και εκείνοι να υπακούουν στον άρχοντα. Αν ο υποτελής δεν έκανε ό,τι έπρεπε απέναντι στον άρχοντα, τότε εκείνος μπορούσε να του πάρει πίσω το φέουδο.

▲ Ο όρκος πίστης
και υποταγής
(Homagium). Ο
υποτελής βάζει τα
δύο χέρια του στα
χέρια του φεουδάρχη.
Από μια τελετή
περιβολής.
Μικρογραφία τον
13ου αι. Αρχεία
Διαμερίσματος
Ανατολικών
Πυρηναίων.
Perpignan.

Το φεουδαρχικό συμβόλαιο

Στα μέσα του Απριλίου, μια Πέμπτη (του έτους 1127) δόθηκε όρκος υποταγής στον κόμη της Φλάνδρας, ως έκφραση σεβασμού και πίστης, με την τάξη που θα ιστορήσουμε στη συνέχεια. Πρώτα έκαναν όρκο έτσι: ο κόμης ρωτούσε τον μέλλοντα υποτελή αν θέλει ανεπιφύλακτα να γίνει ακόλουθος του και εκείνος απαντούσε "θέλω". Ύστερα αδελφώνονταν μ' έναν ασπασμό ενώ ο υποτελής είχε βάλει τα χέρια του στα χέρια του κόμη. Σ' ένα δεύτερο στάδιο ο υποτελής έταζε αφοσίωση στον τελετάρχη του κόμη μ' αυτά τα λόγια: "Ορκίζομαι στην πίστη μου ότι από αυτή τη στιγμή θα είμαι πιστός στον κόμη Γουλιέλμο και θα κρατήσω τον όρκο μου σε κάθε περίπτωση, με καλή πίστη και χωρίς δόλο". Σ' ένα τρίτο στάδιο ο υποτελής ορκιζόταν το ίδιο στα ιερά λείψανα των αγίων. Μετά το μέρος αυτό της τελετής ο κόμης με τη ράβδο, που κρατούσε στα χέρια του, έκανε τη βεβαίωση της περιβολής του αξιώματος σε όλους εκείνους που έταξαν σ' αυτόν πίστη και σεβασμό και πήραν όρκο, με τον τρόπο που ιστορήσαμε.

Απόσπασμα από το έργο του χρονογράφου Galbert de Bruges, *Ιστορία του φόνου του Καρόλου του Καλού, κόμη της Φλάνδρας*.

Πόσα και ποια στάδια περιλάμβανε η τελετή της περιβολής; Συμβουλευτείτε το σχετικό παράθεμα και την εικόνα.

Πόσα και Ποια στάδια περιλάμβανε η 'τελετή της περιβολής';

Οι σχέσεις υποτέλειας και προστασίας **καθαγιάζονται** στο πλαίσιο μιας επίσημης Τελετής, της τελετής της περιβολής. Η τελετή περιλαμβάνει τρία στάδια:

1. Την αποδοχή της υποτέλειας εκ μέρους του υποτελούς

2. Τον όρκο πίστης

3. Και την περιβολή, την εκχώρηση δηλαδή φέουδου από τον φεουδάρχη.

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ~ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ

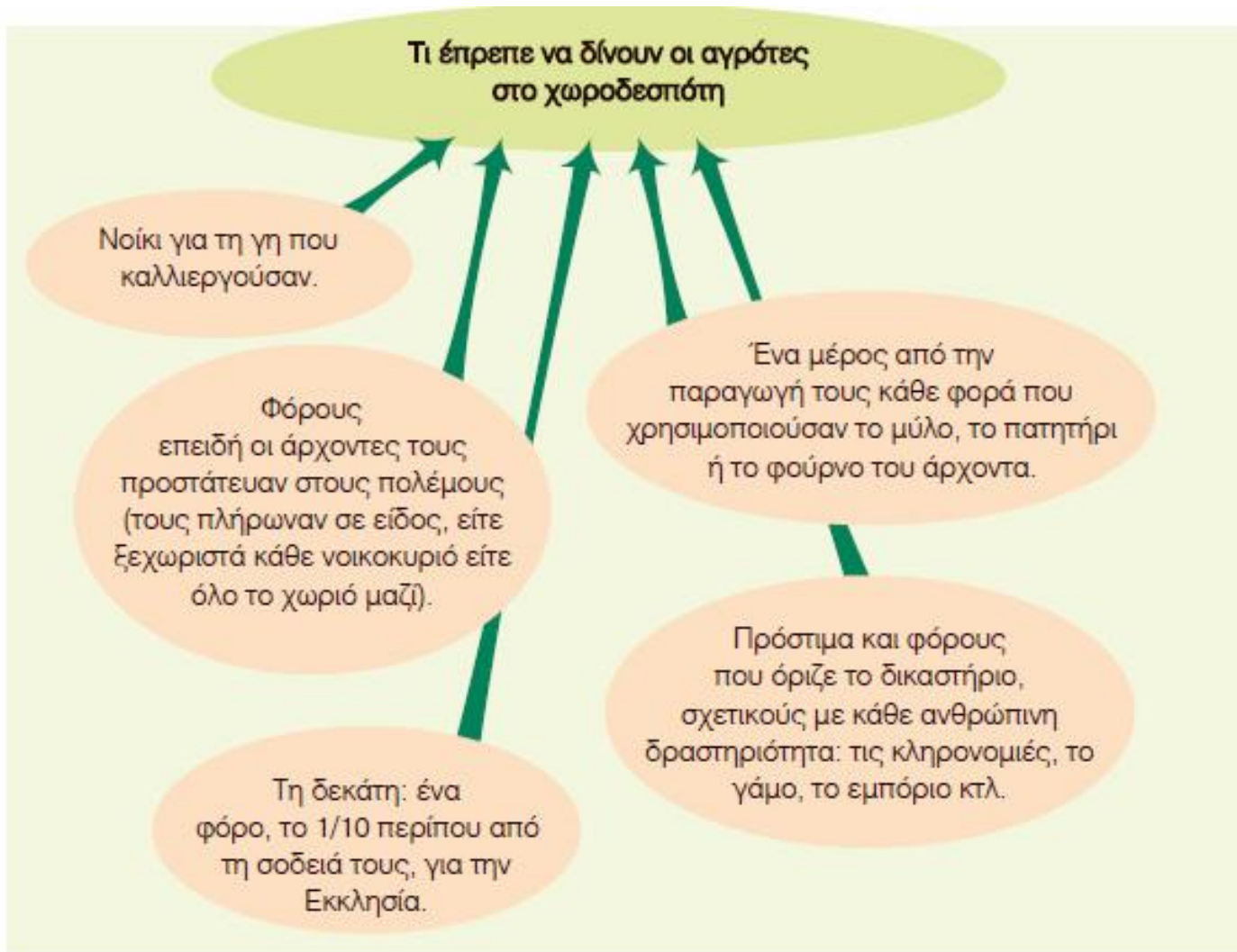
- Στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας ήταν ο **βασιλιάς**.
- Οι άμεσοι υποτελείς του (**κομήτες, βαρώνοι, μαρκήσιοι κ.ά**), που ήταν συγχρόνως και φεουδάρχες, αποτελούσαν την αριστοκρατία. → Κάτοχοι φέουδων μπορούσαν να είναι και οι **εκκλησιαστικοί άρχοντες**.
- Από αυτούς εξαρτιόνταν οι **κατώτεροι υποτελείς**, οι οποίοι έπαιρναν επίσης γαίες ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες τους.

ΛΑΟΣ

- Το υπόλοιπο τμήμα της κοινωνικής πυραμίδας συγκροτούσαν οι **ελεύθεροι γεωργοί**, που ήταν **μικροϊδιοκτήτες**,
- οι **πάροικοι** που αποτελούσαν την **πλειονότητα** των αγροτών και απολάμβαναν μια **περιορισμένη ελευθερία**, η οποία κατά τόπους παρουσίαζε διαβαθμίσεις (❶ ήταν δεμένοι με τη γη, ❷ κατέβαλλαν τέλη στο φεουδάρχη της περιοχής και ❸ δεν μπορούσαν χωρίς την άδειά του να νυμφευθούν).

ΔΟΥΛΟΙ

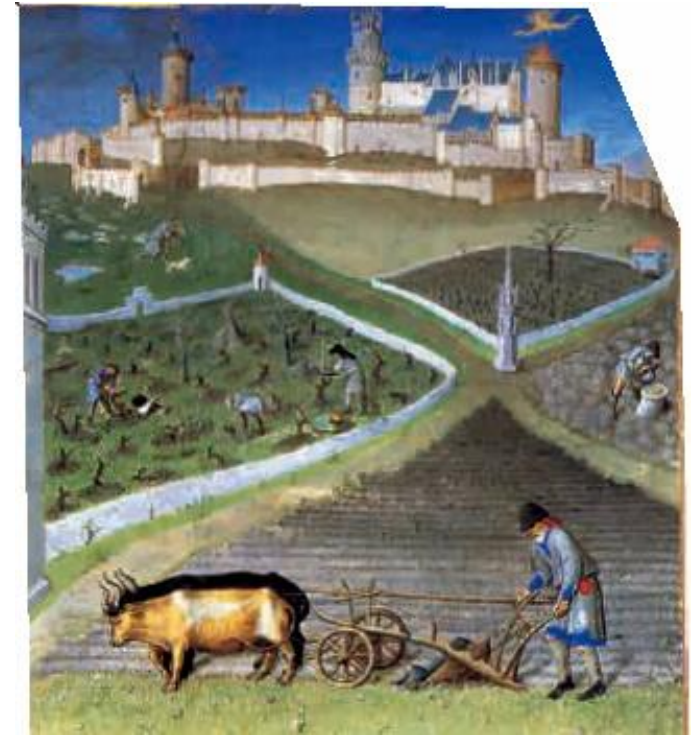
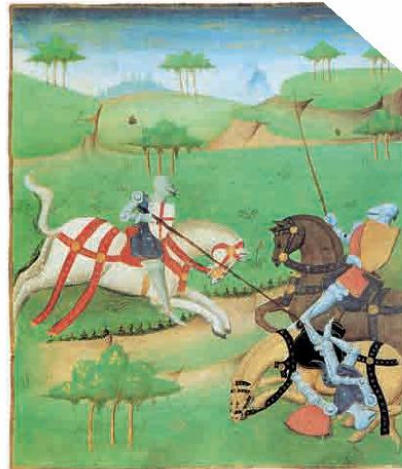
- που χαρακτηρίζονταν από νομική άποψη ως **κινητά αντικείμενα**.

◀ *Αν βάλουμε μαζί όλους αυτούς τους φόρους και ό,τι έβαζαν στην άκρη για το σπόρο, έμενε στους αγρότες περίπου το ένα τέταρτο από την παραγωγή τους. Με αυτό έπρεπε να ζήσουν και να πάρουν καινούρια εργαλεία ή ζώα. Η αγροτική ζωή λοιπόν ήταν γεμάτη δυσκολίες και στερήσεις.*

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ:

1. Ο κλήρος προσεύχεται
2. Οι ιππότες πολεμάνε
3. Οι δουλοπάροικοι εργάζονται

▲ Μικρογραφία που εικονίζει ένα κάστρο στην ύπαιθρο. 15ος αιώνας, Σαντιγί (Γαλλία), Μουσείο Κοντέ.

◀ Μικρογραφία με ιππότες σε κυνήγι. Οι ιππότες έμεναν στους πύργους τους ή κοντά στους άρχοντες που υπηρετούσαν. Όταν δεν πολεμούσαν, περνούσαν τον καιρό τους με το κυνήγι και τους έφιππους αγώνες. Εκεί μονομαχούσαν με άλλους ιππότες. 1482--1483, Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας.

Οι ομάδες αυτές (ελεύθεροι γεωργοί, δουλοπάροικοι, δούλοι):

1. Ζούσαν , γενικά, σε άθλιες συνθήκες.
2. Πλήρωναν φόρους και δικαιώματα στο φεουδάρχη.
3. Εκτελούσαν αγγαρείες.
4. Τρέφονταν κι ενδύονταν ανεπαρκώς

▲ Δουλοπάροικοι στη φεουδαρχική Αγγλία, 1310
<http://eranistis.net/wordpress/2014/01/09/euromed/>

Δουλοπάροικος ήταν αυτός που από την καταγωγή του και τη σχέση που είχε με τη γη του ήταν άμεσα εξαρτημένος από το χωροδεσπότη. Αντίθετα με το δούλο στην αρχαιότητα, μπορούσε να έχει δικά του κάποια πράγματα. Ωστόσο οι ελευθερίες του ήταν λίγες και οι υποχρεώσεις του πολλές. Οι υπηρεσίες των δουλοπάροικων στους άρχοντές τους ήταν διαφορετικές ανάλογα με την περιοχή και την εποχή που ζούσαν. Για τις υποχρεώσεις που είχαν το 13ο αιώνα οι δουλοπάροικοι στην Αγγλία διαβάζουμε στο παρακάτω απόσπασμα από τα κατάστιχα του αβαείου του Μπεκ. ↓

Έγγραφο από το αβαείο του Μπεκ, 13ος αιώνας

Διαβάστε την Πηγή. α) Πότε γράφτηκε η Πηγή; Είναι μια Πηγή σύγχρονη με τα γεγονότα που αναφέρει ή μεταγενέστερη; β) Χρησιμοποιήστε τις πληροφορίες που παίρνετε από την Πηγή για να συμπληρώσετε στο παρακάτω ημερολόγιο τις δουλειές που έχει να κάνει ο Ζαν Μπάτερυ. www.museduc.gr

Ποιες από τις παρακάτω συνταγές προορίζονται για τα τραπέζια των πλουσίων και ποιες για τα τραπέζια των φτωχών; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Κόκορας με μέλι

Υλικά

- 1 κόκορας
- 6 αβγά (μόνον οι κρόκοι)
- Λίγο αλεύρι
- Πιπερόριζα
- Πιπέρι
- Αλάτι
- Σαφράνι
- 3 κούπες μέλι
- Μισή κούπα μουστάρδα
- Μισή κούπα κόκκινο κρασί

Εκτέλεση

Πλένετε καλά τον κόκορα, βγάζετε τα εντόσθια και τον ετοιμάζετε για ψήσιμο. Βάζετε τον κόκορα στο φούρνο και τον ψήνετε μέχρι να ροδίσει. Τότε τον βγάζετε από το φούρνο και τον αφήνετε να κρυώσει. Σε μια γαβάθα ανακατεύετε καλά τους κρόκους από τα αβγά, το αλεύρι, την πιπερόριζα, το πιπέρι, το αλάτι και το σαφράνι μέχρι να γίνουν ένα παχύ κουρκούτι. Κόβετε τον κόκορα σε μεγάλα κομμάτια και τα βάζετε σ' ένα ταψί. Τα αλείφετε με το κουρκούτι και τα ψήνετε στο φούρνο μέχρι να πάρουν ένα χρυσαφί χρώμα. Στο μεταξύ σε μια κατσαρόλα ανακατεύετε καλά το μέλι, τη μουστάρδα και το κόκκινο κρασί. Σιγοβράζετε το μίγμα μέχρι να δέσει η σάλτσα. Περιχύνετε με αυτήν τον ψητό κόκορα. Σερβίρετε το φαγητό ζεστό!

Σούπα με δημητριακά

Υλικά

- 2 κούπες αλεύρι από κριθάρι
- 2 κούπες αλεύρι από σιτάρι
- 2 κούπες αλεύρι από σίκαλη
- Γάλα
- Βούτυρο
- Αλάτι

Εκτέλεση

Σε μια μεγάλη κατσαρόλα βράζετε το γάλα. Σε μια γαβάθα βάζετε το αλεύρι από σιτάρι, από κριθάρι και από σίκαλη μαζί με λίγο αλάτι. Τα ανακατεύετε όλα μαζί μέχρι να δημιουργηθεί ένα ενιαίο και ομοιογενές μίγμα. Μόλις το γάλα αρχίζει να βράζει ρίχνετε σιγά σιγά το μίγμα αυτό μέσα στο γάλα προσέχοντας να μην κολλήσει και να μη σβολιάσει. Συνεχίζετε να ανακατεύετε. Μόλις αρχίζει να βράζει κατεβάζετε την κατσαρόλα από τη φωτιά και περιμένετε να κρυώσει και να δέσει η σούπα. Σερβίρεται χλιαρή.

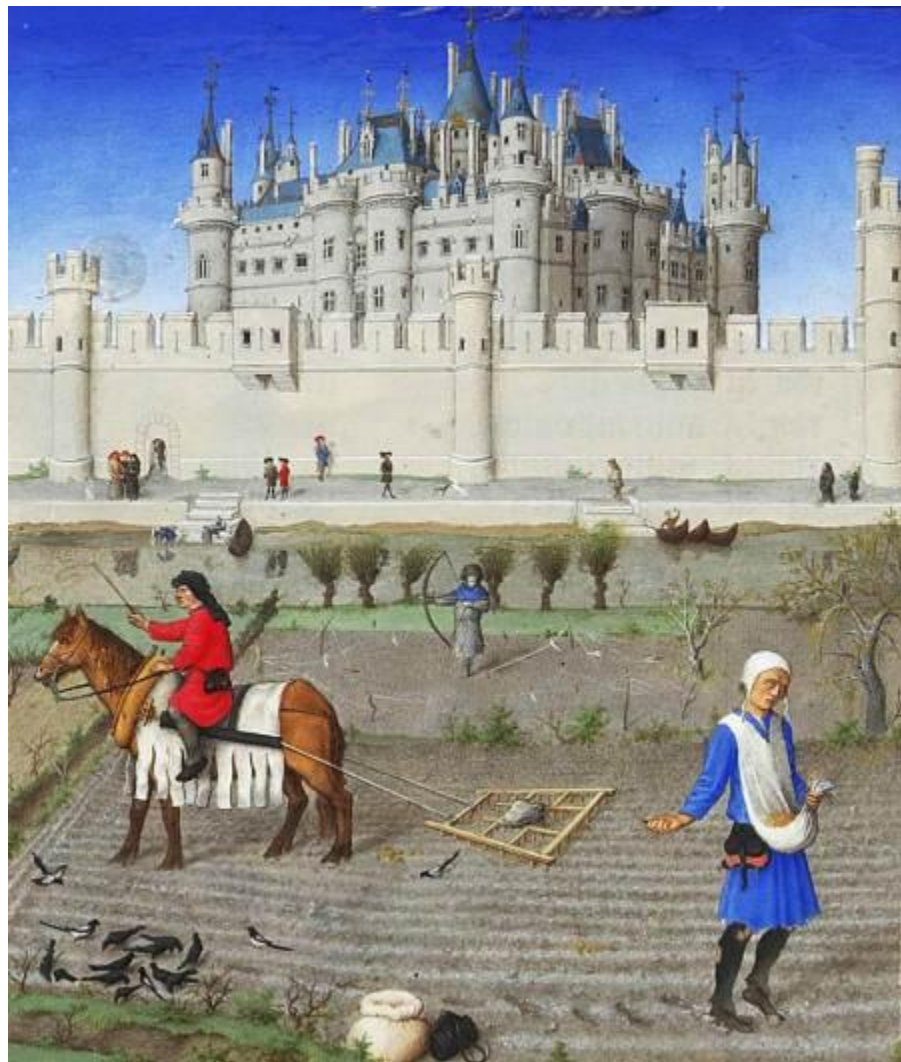
Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ

ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΝΙΡΥ

Κατά το έτος 1067, όταν βασίλευε στη Γαλλία ο Φίλιππος και ήταν επίσκοπος στο Παρίσι ο Godefroid, ...ξεσηκώθηκαν οι δουλοπάροικοι της Παναγίας των Παρισίων. Μ' αυτό τον τρόπο υπογράμμισαν ότι δεν ήταν πια διατεθειμένοι να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις, τις οποίες είχαν αποδεδειγμένα εκπληρώσει οι προπάτορές τους. Έτσι αρνήθηκαν να φυλάνε στο εξής νυχτερινή σκοπιά και ακόμη απαίτησαν να νυμφεύονται σύμφωνα με τα δικά τους γούστα, χωρίς την έγκριση του διαχειριστή και των φεουδαρχών. Εξαιτίας της εξέγερσης αναγκαστήκαμε να πάμε σε δίκη...

Από τα αρχεία της Παναγίας των Παρισίων, G. Duby, Europa im Mittelalter, γερμ. Μετ. U.

Her, Στουτγκάρδη 1986, 10

Η χωροδεσποτεία

Από τις μικρογραφίες στα χειρόγραφα και από τα κτίσματα που σώζονται γνωρίζουμε πώς ήταν η ύπαιθρος στη δυτική Ευρώπη γύρω στο έτος 1100: οι άνθρωποι ήταν συγκεντρωμένοι σε χωριά, στους πρόποδες ενός υψώματος, γύρω από μια εκκλησία. Το κάστρο ξεχωρίζει στην ύπαιθρο: συμβολίζει την πολιτική και οικονομική εξουσία του άρχοντα, αλλά είναι και οχυρό για προστασία. Μέσα στο κάστρο έμενε ο άρχοντας. Ο πύργος του φαινόταν σε όλη την περιοχή. Το χωριό με την περιοχή του και το κάστρο με τον πύργο του άρχοντα αποτελούσαν μια χωροδεσποτεία. Η χωροδεσποτεία μπορούσε να ανήκει σ' έναν άρχοντα γαιοκτήμονα (κοσμική χωροδεσποτεία) ή σ' ένα μοναστήρι (εκκλησιαστική χωροδεσποτεία).

Κάστρο

Έξω από το κάστρο υπάρχουν **χωριά**, όπου μένουν οι αγρότες. Όταν κινδυνεύουν κλείνονται μέσα στο κάστρο.

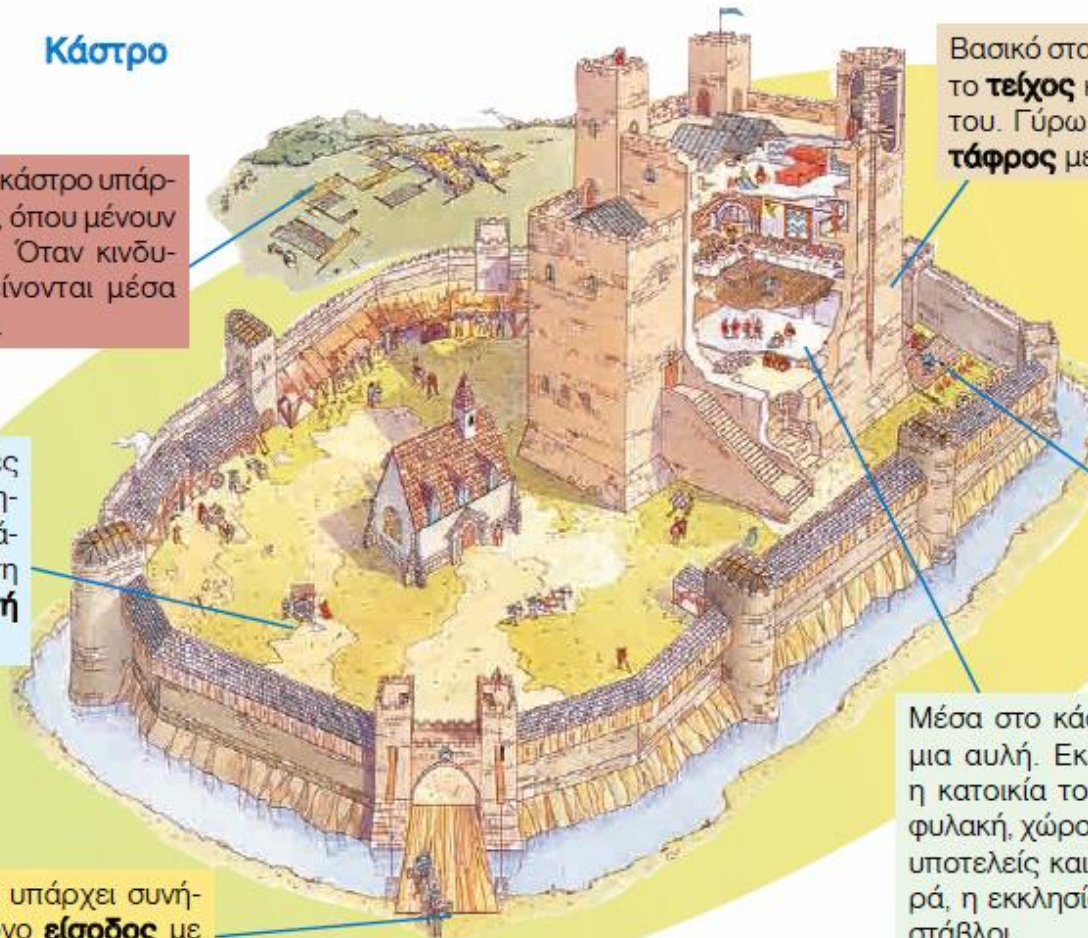
Στις πολιορκίες ήταν πολύ σημαντικό ένα κάστρο να έχει τη δική του **πηγή** για νερό.

Στο κάστρο υπάρχει συνήθως μία μόνο **είσοδος** με κινητή **γέφυρα**, τις περισσότερες φορές από ξύλο.

Βασικό στα κάστρα είναι το **τείχος** και οι **πύργοι** του. Γύρω του υπάρχει **τάφρος** με νερό.

Σ' ένα ξεχωριστό σημείο στην αυλή του βρίσκεται ο κήπος με λαχανικά, κυψέλες και μερικά σπρωφόρα δέντρα.

Μέσα στο κάστρο υπάρχει μια αυλή. Εκεί βρίσκονται η κατοικία του άρχοντα, η φυλακή, χώροι για κάποιους υποτελείς και για τη φρουρά, η εκκλησία, αλλά και οι στάβλοι.

Β. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑΣ: ΣΧΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Το σύστημα της φεουδαρχίας

- αναπτύχθηκε στη διάρκεια του 8ου αιώνα,
- μετά την **κατάρρευση** της δυναστείας των **Μεροβιγγείων**.

Σταθμό στη διαμόρφωση του συστήματος αποτέλεσαν οι **μεταρρυθμίσεις** του **Καρλομάγνου**.

■ Ο στρατός,

☞ τον οποίο **παλαιότερα** αποτελούσαν **ελεύθεροι αγρότες** υπό την ηγεσία του αυτοκράτορα,

☞ αλλάζει χαρακτήρα, γίνεται **φεουδαρχικός**, Τίθεται, δηλαδή, υπό την ηγεσία των φεουδαρχών, καθένας από τους οποίους συμμετέχει με τους υποτελείς του και τον οπλισμό τους.

■ Τη δυνατότητα αυτή αποκτούν οι **φεουδάρχες** χάρη στην **οικονομική** και **πολιτική δύναμη** που σε τοπικό επίπεδο τους **εξασφαλίζει** το **φέουδο**.

■ Ανάλογα αποτελέσματα είχε η διοικητική μεταρρύθμιση του Καρόλου, διότι στους **βασιλικούς αξιωματούχους** παραχωρούνταν **γαίες**.

Η Αυτοκρατορία των Καρολιδών την εποχή του Καρλομάγνου (768–814)

Με την Αυτοκρατορία των Καρολιδών έγινε κάτι που δεν είχε ξαναγίνει από τότε που καταλύθηκε το δυτικό ρωμαϊκό κράτος: μεγάλο μέρος της δυτικής Ευρώπης ενώθηκε ξανά σ' ένα κράτος. Το έργο του Καρλομάγνου ήταν πολύ σημαντικό. Ήταν παράδειγμα για κάθε ηγεμόνα στη μεσαιωνική δυτική Ευρώπη που ήθελε να φαίνεται ισχυρός και δίκαιος.

ΚΑΡΛΟΜΑΓΝΟΣ

αυτοκρατορικοί
απεσταλμένοι
που επέβλεπαν
την τήρηση
των νόμων

έσοδα

ΚΟΜΗΤΕΣ

υποτελείς

ΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ
(χωρικοί)

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑΣ: ΓΕΝΙΚΕΥΣΗ

Οι τρεις αυτές αυτές λειτουργίες της
φεουδαρχίας (στρατιωτική,
οικονομικοκοινωνική και πολιτική)

- αναπτύχθηκαν πλήρως
 - ✓ στο κράτος του Καρόλου και
 - ✓ στα κράτη που το διαδέχθηκαν.

Έτσι, κατά τους δύο επόμενους αιώνες (10ο και 11ο) το φεουδαρχικό σύστημα γενικεύθηκε.

οπότε

1. η **διάλυση** των κρατών των Καρολιδών
2. και οι εχθρικές επιδρομές

δημιούργησαν

- κλίμα ανασφάλειας
- και ενίσχυσαν την ανάγκη προστασίας των κατοίκων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια ήταν τα κυριότερα χαρακτηριστικά της φεουδαρχίας;
2. Πόσα και ποια στάδια περιελάμβανε η «τελετήτης περιβολής»; Να λάβετε υπ' όψιν τη μικρογραφία της σελ. 50 και το παράθεμα της σελ. 51 του σχολικού βιβλίου.
3. Ποια υπήρξαν τα κύρια στάδια της φεουδαρχίας;

1^ο στάδιο : Γένεση της φεουδαρχίας

Εποχή Μεροβιγγείων – επιστροφή στην αγροτική οικονομία, ανασφάλεια → αναζήτηση προστασίας, δεσμοί εξάρτησης, Παραχωρήσεις γης, όρκοι πίστης – υποτέλεια – υπηρεσίες, παροχή προστασίας και βοήθειας.

2^ο στάδιο : Σχηματοποίηση της φεουδαρχίας

Εποχή Καρολιδών – μεταρρυθμίσεις Καρόλου → ανάπτυξη βασικών λειτουργιών της φεουδαρχίας (στρατιωτικής, οικονομικοκοινωνικής και πολιτικής).

3^ο στάδιο : Οριστική διαμόρφωση φεουδαρχίας – Κλασική φεουδαρχία

Μετά το 843 - συνθήκη Βερντέν = διαμελισμός → η κεντρική εξουσία εξασθενεί

→ οι φεουδάρχες αποκτούν μεγάλη δύναμη, συγκρούονται με την κεντρική εξουσία

→ οι απλοί άνθρωποι αισθάνονται περισσότερο ανασφαλείς και αναζητούν μεγαλύτερη προστασία.

Τυπικά χαρακτηριστικά της κλασικής φεουδαρχίας είναι : η ανίσχυρη κεντρική εξουσία, ο πολιτικός κατακερματισμός, η κυριαρχία των σχέσεων εξάρτησης (προστασία – υποτέλεια).

4. Ποια ήταν η κοινωνική διαστρωμάτωση της φεουδαρχικής Ευρώπης;